

2. VÁLKA S ČÍNOU

Doufám, že se nedopouštíte stejného omylu jako mnoho světových vládců před vámi – že nepočítáte s rozpoutáním vítězné bleskové války. Proti nám stojí země s téměř MILIARDOU lidí, země, jaká ještě nikdy, co svět světem stojí, nevstoupila do války. Doba, která uplynula od roku 1949,2 nebyla zřejmě dostatečně dlouhá, aby její obyvatelé ztratili svou tradiční, velmi vysokou pracovitost – vyšší, než je dnes naše, svou houževnatost, svou poslušnost. Jsou pevně v moci totalitního režimu, který je neméně bdělý než náš. Její armáda a obyvatelstvo se hromadně nevzdají, ani když budou obklíčeny, ani když budou poraženy, jak by přikazoval západní zdravý rozum. Každý voják a každý občan bude bojovat do posledního náboje, bít se do posledního dechu. V té válce nebudeme mít spojence, v žádném případě takového, který by se velikostí rovnal Indii. Jistěže nepoužijete jako první jaderných zbraní – to by nenapravitelně poškodilo vaši pověst, kterou nemůžete přehlížet, a z praktického hlediska by to stejně nevedlo k rychlému vítězství. Je ještě nepravděpodobnější, že by k nim sáhla nukleárně slabší nepřátelská strana. (Lidstvo vůbec je naštěstí schopno se z prostého pudu sebezáchovy zastavit na samém okraji zkázy. Tak jako se po první světové válce nikdo neopovážil použít chemických zbraní, tak po druhé válce, jak věřím, nikdo nesáhne k jaderným. Jejich veškeré nynější hromadění, které stojí obrovské peníze, je tudíž nesmyslné a uspokojuje pouze vynálezce a generály, je však těžkým údělem pro země, které si vytkly být v přední řadě jaderných mocností. Skladované nukleární zbraně nebudou nikdy k užitku, v okamžiku, kdy konflikt vypukne, budou již zastaralé.)

Jako *konvenční* válka bude tahle ze všech, které kdy lidstvo vedlo, nejdelší a nejkrvavější. Při nejmenším jako vietnamská válka (jíž se bude v mnohém podobat) bude trvat alespoň deset až patnáct let a bude se, mimochodem řečeno, vyvíjet téměř tak, jak předpověděl Amalrik,³ jehož jste za to určili k likvidaci, místo abyste ho přizvali do nejužšího kruhu poradců. Jestliže Rusko ztratilo v prvním světovém konfliktu půldruhého miliónu lidí a v druhém dvacet miliónů

(podle Chruščovových údajů), pak válka s Čínou nás bude stát přinejmenším šedesát miliónů hlav – a to těch nejlepších, jak tomu bývá při každém válčení, všichni ti nejlepší, mravně nejvyspělejší přijdou v něm jistě o život. Pokud jde o ruský lid, bude vyvrácen náš poslední kořen a dovršeno tak postupné vykořeňování, jež začalo v 17. století vyhlazením staroobřadníků, pokračovalo za Petra a pak ještě mnohokrát – to ale též nebudu ve svém dopise rozvádět – a které nyní skončí. Po této válce přestane ruský lid prakticky existovat na planetě. Už to bude *naprostá* válečná porážka, aniž bereme v úvahu další důsledky (většinou bezútěšné, a to, jak chápete, i pro vaši moc). Člověku krvácí srdce při pomyslení, jak naši mladí a s nimi všichni ti nejlepší ze střední generace pochodují a jedou na jistou smrt ve válce. V jaké? Ve válce IDEOLOGICKÉ. A za co? Hlavně za mrtvou Ideologii. Myslím, že ani vy nejste s to vzít na sebe tak strašlivou odpovědnost!

Hluboký soucit vzbuzují také prostí Číňané, protože budou naprosto bezmocnými oběťmi oné války. Jsou sevřeni v kleštích tak, že nejen nemohou svůj osud změnit nebo o něm diskutovat, ale dokonce ani hnout brvou.

Při současném tempu vývoje je tato děsivá budoucnost už za dveřmi a těžce doléhá na nás, bytosti dneška – na ty, kteří mají sílu ovlivňovat, i na ty, jimž zbyl jen hlas, aby křičeli: taková válka nesmí vůbec být, k TAKOVÉ VÁLCE VŮBEC NESMÍ DOJÍT! Nesmíme si klást za úkol vyhrát to válečné měření sil, neboť v něm nikdo nemůže být vítězem, nýbrž – VYHNOUT SE MU!

Myslím, že vidím východisko. A proto jsem se dnes rozhodl napsat tento dopis.

Jaké důvody mluví pro válku? Jsou dva a začněme tím druhým – dynamickým tlakem miliardy Číňanů na naše dosud nevyužitá sibiřská území – ne na pruh země, o který se podle starých smluv přeme, ale na *celou* Sibiř, kterou jsme pro samý spěch s velkými sociálními a kosmickými změnami nestačili zvládnout – se stoupající všeobecnou přelidněností Země bude tento tlak sílit. Avšak *prvním* důvodem pro hrozící konflikt, důvodem daleko aktuálnějším, vážnějším, který neposkytuje žádného východiska, je – IDEOLOGIE. Nepřekvapuje nás to: nebylo krutějších válek a střetnutí v celých dějinách nad ty, k nimž zavedly příčinu ideologické (a žel též náboženské) rozpory. Už patnáct let se táhne mezi vámi a čínskými vůdci spor o to, kdo věrněji chápe, vykládá a dále rozvíjí učení Otců Pokrokového Světového Návoru. A kromě konfrontace mezi našimi státy se přirostuje i toto globální soupeření o nárok na jediný pravý výklad komunistického učení a na vedení všech národů světa v jeho duchu.

A jak si to představujete? Ze vypukne válka a obě bojující strany ponesou čistotu své ideologie na praporech? A že šedesát miliónů našich spoluobčanů se dá pobít pro-lo, že svatá pravda je psána na straně 533 Leninova díla, a ne na straně 335, jak tvrdí náš soupeř? Za tohle padnou opravdu jen ti z nejpřednějších řad...

Když vypukla válka s Hitlerem, Stalin, který toho tolik zanedbal a tolik pokazil ve válečných přípravách, nezanechal *tento* ideologický aspekt. Ačkoli se ideologické důvody pro onu válku zdály nespornější než ty, před nimiž stojíte vy (válka se vedla proti ideologii po vnější stránce naprosto protichůdné) – Stalin se již v prvních válečných dnech neopřel o prohnilou,

zchátralou ideologii, ale poslušen rozumu ji odmítl, skoro se o ní ani nezmínil a místo ní rozvinul starý ruský prapor, trochu i pravoslavnou korouhev – a zvítězili jsme! (Teprve ke konci války a po vítězství se Pokrokové Učení opět vytáhlo na denní světlo a zbavilo pachu naftalínu.)

Cožpak si opravdu myslíte, že při srážce podobných, příbuzných ideologií, lišících se pouze v odstínech, nebudete i vy přinuceni okolnostmi provést tutéž změnu kursu? Jenže to už bude pozdě, a v atmosféře válečného napětí i velmi obtížné.

Oč moudřejší by bylo udělat *ten* obrat preventivně již dnes! Je-li nevyhnutelné udělat jej tak jako tak pro válku, nebylo by tedy rozumnější odhodlat se k němu zavčas – **ABYCHOM SE VŮBEC VÁLČENÍ VYHNULI?**

Ponechme jim tu ideologii! Ať se jí čínští předáci nějakou chvíli pyšní! Za to budou muset vzít na svá bedra veškeré břímě nesplnitelných mezinárodních závazků, úpět pod jeho tíhou, vléci se s ním, vychovávat lidstvo a platit účty za všechny absurdní ekonomické systémy, (jen Kuba stojí denně milión rublů,) podporovat teroristy a partyzány jižních světadílů.

Tak zmizí hlavní nesmiřitelný rozpor mezi námi a jimi, odpadne řada příčin dnešní řevnivosti a rivality na celém světě – a válečný konflikt se tím nadlouho oddálí a třeba *k němu vůbec nikdy nedojde*.

Podívejme se na věc bez předpojatosti: temná bouře POKROKOVÉ IDEOLOGIE se k nám přihnala ze Západu koncem minulého století a značně rozdrásala a zpusťovala naši duši; žene-li se nyní dál na Východ – ať se tam žene, nebraňme jí v tom! (To neznamená, že bych Číně přál duchovní zkázu. Věřím, že se náš národ z této nemoci brzy pozdraví a časem i národ čínský – doufám, že nebude ještě příliš pozdě na záchranu obou zemí a všeho lidstva. Avšak po všem, co jsme museli prodělat, máme dosti starostí jak spasit *naš* národ.)

Ideologické tahanice se rozplynou a k sovětsko-čínské válce podle všeho vůbec nedojde. A jestliže ve vzdálené budoucnosti přece jen vypukne, bude mít skutečně defenzivní charakter a bude vpravdě vlastenecká. Nepřichází v úvahu, abychom se koncem 20. století vzdali území Sibiře. Avšak vzdát se ideologie – to by pro nás znamenalo jen úlevu a ozdravení!

3. SLEPÁ ULÍČKA CIVILIZACE

Druhé nebezpečí – členitá slepá ulička, v níž je západní civilizace, ke které si Rusko už dávno považuje za čest náležet – není tak bezprostřední, zbývají ještě dvě tři desetiletí času. Jsme v té slepé uličce společně se všemi vyspělými zeměmi, které jsou dokonce ohroženy ještě víc než my; lidé doufají v nová vědecká řešení a vynálezy, které by oddálily den odplaty. Nepsal bych o tomto ohrožení ve svém dopisu, kdyby se totiž řešení obou zmíněných problémů v mnohých bodech *neshodovalo*, kdyby nás jeden a týž obrat, *jediné* rozhodnutí nezprostilo *obou* nebezpečí. Tak šťastná shoda se v dějinách vyskytuje zřídka. Musíme si vážit tohoto daru a nepromeškat tuto příležitost.

A jak „nenadále“ se vše navailo před lidstvo a před Rusko!! ... Jak rádi se pokrokoví novináři před revolucí i po ní posmívali *zpátečníkům* (zejména v Rusku jich bylo vždy mnoho), všem těm, kteří vyzývali, abychom střežili a uchovali starý svéráz, zapadlé dědinky o třech chalupách, polní cesty vedle železničních tratí, abychom v době automobilů zachovali i koně, nezanedbávali malé podniky pro obrovité závody a kombináty, nepohrdali přírodními hnojivy kvůli chemickým, abychom se v miliónech netísnilo ve městech a nešplhali jeden druhému po hlavě v mnohaposchodových činžácích. A jak se ti publicisté vysmívali, jak štváli proti reakčním „slavjanofilům“ (tento termín vznikl z posměšku, prostáči nikdy nevymysleli jiné označení), jak pronásledovali ty, kteří tvrdili, že takový kolos, jakým je Rusko, se svými četnými duchovními zvláštnostmi a tradičními způsoby života, je zcela způsobilý hledat svou vlastní cestu v lidské společnosti; když tvrdili, že není možné, aby se vývoj veškerého lidstva ubíral jen jediným nevyhnutelným směrem.

Ale kdež! Museli jsme se táhnout celou západní buržoazně průmyslovou a marxistickou cestou, abychom se koncem 20. století dověděli, a to opět od předních západních vědců, co od nepaměti chápal kterýkoli vesnický děda na Ukrajině či v Rusku a byl by mohl už dávno a dávno vyložit těm pokrokařským novinářům, ovšem za předpokladu, že by si ve svém rozohnění našli trochu času a poradili se s ním: že tucet červů nemůže věčně hlodat jedno a totéž jablko, že má-li zeměkoule své hranice, mají je i její prostory a její zdroje a nemůže se tudíž na ní uskutečňovat *neomezený, ničím neohraničený* pokrok, jak nám vtloukali do hlavy osvícenští snílkové. Nikoli. Museli jsme se ploužit a ploužit po cestě, za čímisi zády, aniž jsme věděli, kam vede, až nyní slyšíme, jak ti v čele proudu na sebe volají: Zpátky, dostali jsme se do slepé uličky! Ukázalo se, že všechn ten „nekonečný pokrok“ je ve skutečnosti nesmyslným, vypjatým a nepředloženým spěchem lidstva do slepé ulice. Civilizace, lačná „věčného pokroku“, se zahltila a je v posledním tažení.

Nečeká na nás „konvergence“ se západním světem, ale úkol zcela obnovit a přestavět jak Západ tak Východ, protože oba světy vjely na slepou kolej.

Na Západě jsou v současné době tyto problémy široce publikovány a objasňovány v pracích „Společnosti Teilharda de Chardina“ a „Římského klubu“.5 Zde jsou ve stručnosti jejich závěry:

„Pokrok“ musí přestat být považován za žádoucí charakteristický rys společnosti. „Nekonečný pokrok“ je blouznivý mýtus. Musíme realizovat nikoli „nepřetržitý hospodářský rozvoj“, nýbrž *ekonomiku neměnné úrovně*, ekonomiku ustálenou. HOSPODÁŘSKÝ RŮST NENÍ POUZE ZBYTEČNÝ, JE I ZHOUBNÝ. Je nutno bezodkladně vytyčit úkol zachovat a ne zvětšovat národní bohatství. Je nutno odmítnout koncepci gigantismu v moderní technologii – v průmyslu, v zemědělství, v urbanistice (dnešní města jsou rakovinné nádory). Přednostním úkolem techniky nyní je: odstranit žalostné následky techniky dřívější. „Třetí svět“ se ještě nevydal zhoubnou cestou západní civilizace, může se zachránit jedině přijetím „rozdrobené technologie“, vyžadující nikoliv omezení rukodělné práce, nýbrž její rozvoj, přijetím co nejjednodušší techniky, založené výhradně na místních zdrojích surovin.

Veškerá živelnost průmyslového rozvoje se projevila nikoli v průběhu tisíciletí či staletí („od

Adama do roku 1945”), nýbrž pouze v posledních 28 letech. Toto bouřlivé tempo uplynulých let je pro lidstvo velmi nebezpečné. Zmíněné skupiny vědců vyhodnotily na elektronkových počítačích různé varianty hospodářského rozvoje – a ukázalo se, že VŠECHNY JSOU BEZNADEJNÉ, předvídají katastrofální záhubu lidského rodu mezi lety 2020 a 2070, JESTLIŽE SE LIDÉ NEVZDAJÍ HOSPODÁŘSKÉHO POKROKU. Při těch výpočtech se zkoumalo pět hlavních faktorů: populace, přírodní zdroje, zemědělská výroba, průmysl a znečištění životního prostředí. Lze-li věřit údajům o stavu nerostných bohatství naší Země, pak některým z nich hrozí brzké vyčerpání: za dvacet let budeme bez ropy, za devatenáct bez mědi, za dvanáct bez rtuti a s mnohými dalšími jsme skoro na dně, velice omezené jsou zdroje energie a zásoby sladké vody. I když se při budoucích průzkumech ukáže, že rezervy jsou dvakrát nebo třikrát větší než je nám dnes známo, a i když se *zdvojnásobí* zemědělská výroba a člověk si podmaní neomezenou jadernou energii – K HROMADNÉ ZKÁZE OBYVATEL PLANETY V PRVNÍCH DESETILETÍCH 21. STOLETÍ DOJDE TAK JAKO TAK: ne-li v důsledku zastavení výroby (pro nedostatek zdrojů surovin), pak tedy následkem výrobních přebytků – v každém případě. NENÍ MOŽNÉ nalézt optimální řešení *pro všech pět faktorů současně*, sázíme-li dnes na „pokrok“. Nevzdá-li se lidstvo hospodářského pokroku, zemská biosféra se stane pro život nezpůsobilou prakticky už v NYNĚJŠÍ GENERACI. Aby se mohlo lidstvo *zachránit*, musíme v příštích dvaceti třiceti letech přizpůsobit technologii požadavkům ustáleného hospodářství. Aby se tak stalo, je třeba s jejím přebudováním začít BEZODKLADNĚ, IHNEDE.

Nicméně je velmi pravděpodobné, že západní civilizace nezahyne. Je natolik dynamická a do té míry vynalézavá, že překoná i tuto hrozící krizi, setřese zastaralé, klamné představy a za několik let přistoupí k nezbytné přestavbě. A „třetí svět“ si zavčas uvědomí varování a *nevzdá se vůbec západní cestou*. Pro většinu afrických a pro mnohé asijské země je to dosud snadno proveditelné řešení (a nikdo je za to nebude posměšně nazývat „negrofilý“).

Avšak co *my*? S naší těžkopádností, zkostnatělostí, s naší neschopností a bázlivostí pozměnit třeba i jediné písmeno, jedinou čárku na tom, co v roce 1848 řekl Marx o průmyslovém rozvoji? Z ekonomického a fyzického hlediska jsme plně schopni se postarat o svou záchranu. Avšak na cestě k naší spáse se jako zátaras tyčí -Jediný Pokrokový Světový Názor: odmítneme-li průmyslový rozvoj, co pak bude s dělnickou třídou, socialismem, komunismem, neomezeným růstem produktivity práce atd.? ... Poopravit Marxe nelze, to je revizionismus ...

Ale ať už v budoucnu podniknete cokoli, stejně vás už nazývají „revizionisty“. Nebylo by tedy správnější, kdybyste s chladnou hlavou, odpovědně a rozhodně splnili svou povinnost – odvrhli mrtvou literu v zájmu živých lidí, zcela závislých na vaší moci, na vašem rozhodování? A – nutno nemeškat. Proč otálet, musíme-li jednou tak jako tak vystřízlivět? Proč napodobovat ostatní a zatahovat až do konce škrtící smyčku, jestliže jsme v ní dosud zcela neuvázli? Když ten, který jde v čele průvodu, volá „Zabloudil jsem!“ – musíme se táhnout až na to místo, kde si uvědomil svůj omyl, a teprve tam udělat čelem vzad? Proč bychom se nemohli vydat po správné cestě hned, z místa, kde právě jsme?

Beztak jsme příliš dlouho a příliš důvěřivě kráčeli ve stopách západní technologie. Jsme domněle „první socialistickou zemí světa“, která je vzorem pro jiné národy na Západě i na Východě a tak „originální“ v uplatňování některých zrůdných doktrín – o zemědělství, o

drobných řemeslech – proč jsme jen byli tak žalostně nepůvodní v technologii, proč jsme tak bezmyšlenkovitě a slepě šli za západní civilizací? (Proč? Pro samou uspěchanost na vojenském poli, a ten spěch zase vyplynul – z obrovských „mezinárodních závazků“, a to vše opět – z marxismu...) V systému centrálního plánování, jímž se tak holedbáme, jsme měli, jak se zdá, možnost *nezničit* ruskou přírodu, *nevytvářet* nehumánní mnohamilionové shluky lidí. Postupovali jsme však právě opačně: poskvrnili jsme širošíre ruské kraje a znetvořili srdce Ruska, naši drahou Moskvu – čím nerozvázná, odrodilá ruka poničila její bulváry, takže už po nich nelze jít, aniž člověk musí sestoupit do ponižujících kamenných tunelů? Čím nenávistná, cizí sekera porubala stromy na Sadovém okruhu a nahradila jeho zeleň otravným pásmem benzínu a asfaltu? Zničili jsme nenapodobitelný vzhled města, veškeré jeho starobylé stavební řešení, zbabrali jsme i západní napodobeniny typu Nový Arbat, město je zmačknuté, nesourodě roztrhané, vyhnané do výšky, život se v něm stal nesnesitelným – a co teď dělat? Postavit znovu někdejší Moskvu jinde? To podle všeho nepůjde. Znamená to tedy smířit se s myšlenkou, že jsme ji ztratili nadobro?

Pošetile a bezmyšlenkovitě jsme promrhali své zdroje, vymrskali půdu, zohyždili kraje tu stupidními „vnitrozemskými moři“, tam zase zamořenými nezastavěnými prostory kolem průmyslových středisek – avšak dosud ještě zbývá daleko víc, co jsme neponičili, co jsme nestačili pokazit. Vychopme se tedy včas, couvněme!

—
2) Rok vzniku Čínské lidové republiky v čele s prezidentem Mao Ce-Tungem. Republika byla vyhlášena 21.9.

3) Mladý sovětský historik Andrej Amalrik vyložil v knize „Udrží se Sovětský svaz do roku 1984?“ své názory na rozpad sovětské říše. Podle Amalrika bude zánik impéria výsledkem společného působení ideologického reformismu, sílící vnitřní opozice, ekonomických potíží, desovětizace východní Evropy, oživení nacionalismu v neruských republikách a válečným konfliktem s Čínou, který vidí jako nevzhnutelný. Amalrik byl pro své nekonformní názory vyloučen z univerzity, v r. 1965 poslán na Sibiř, znovu zatčen 1970 a pak 1973, aby si jako „příživník“ odpykal léta nucených prací.

4) Staroobřadníci či rozkolníci byli odpůrci novot, které podle vzoru řecké církve zaváděl do pravoslaví patriarcha Nikon na počátku druhé poloviny 17. století. Staroobřadníci se navzdory pronásledování udrželi do 20. století, v roce 1905 byli uznáni zákonnou církevní společností.

5) Římský klub, Club of Rome, je sdružení téměř sta významných intelektuálů, vědců a průmyslníků ze třiceti zemí. Klub byl založen v r. 1968. Společnost Teilharda de Chardin odvozuje své jméno od francouzského filosofa a paleontologa, který žil v letech 1881-1955.

Z ruského originálu „Pismo voždám Sovetskogo Sojuza“, vydaného v roce 1974 YMCA-PRESS v Paříži, přeložil Stanislav M. Kříž. V dubnu 1975 vydalo nakladatelství Konfrontation Verlag AG, Zürich, Švýcarsko.

Příště: 4. Ruský severovýchod